

6.5. Швед В.О., Підберезних І.Є. Щодо перспектив розвитку двосторонніх відносин України з країнами Південно-Східної Азії

Однією із заporук вирішення складних стратегічних завдань, що постали перед Українською державою на сучасному етапі, на-самперед у вирішенні питань повернення анексованого Криму та окупованої частини Донецької і Луганської областей, докорінного реформування країни, забезпечення успішного просування на шляху європейської та євроатлантичної інтеграції, має стати максимальне просування національних інтересів України у ключових регіонах світу.

До таких регіонів належить і регіон Південно-Східної Азії, який об'єднаний у могутню інтеграційну структуру – Асоціацію країн Південно-Східної Азії (АСЕАН). Нині АСЕАН є ключовою регіональною організацією, до якої входять 10 країн з населенням понад 600 млн. осіб та сукупним ВВП близько 2,3 трлн. дол. США. Нині АСЕАН значною мірою впливає на світові політико-оборонні та фінансово-економічні процеси.

Засадничі принципи цієї організації щодо досягнення консенсусу з усіх питань, невторчання країн-учасниць у внутрішні справи одна одної та інші стали надійним механізмом технології уникнення можливих конфліктів. Зрештою політичні успіхи АСЕАН щодо забезпечення миру в регіоні стали основою для стрімкого економічного зростання.

Зазначені гнучкі принципи функціонування АСЕАН перетворили цю структуру у ключову в процесах регіональної інтеграції, своєрідне «ядро» регіональних інтеграційних процесів. АСЕАН стала важливим «простором збору» таких складних інституційних конструкцій всієї «великої Східної Азії» до якої, крім зростаючих країн-членів АСЕАН входять Китай, Японія, Республіка Корея, Індія, Австралія і Нова Зеландія. Також із 2011 р. існує формат регіональної співпраці «АСЕАН + 8», що утворився в результаті приєднання США і Росії до Східноазійського саміту (АСЕАН + 6).

Потрібно зазначити, що за вплив на цей надзвичайно важливий економічний, геостратегічний та геополітичний регіон то-

читься боротьба, провідні світові актори конкурують за гегемонію. Протягом останніх двох десятиліть суперництво точиться головним чином між Китаєм та США. Проявом цього протиборства стала боротьба навколо підписання угоди про Транстихоокеанське партнерство.

Протягом останнього часу значно активізувала свою співпрацю із АСЕАН Росія. У травні 2017 р. відбувся саміт Росія – АСЕАН – перша в історії взаємовідносин Росії та АСЕАН зустріч у верхах на російській території. За підсумками саміту, який відбувся у Сочі, були ухвалені Сочинська декларація і Комплексний план дій щодо розвитку співробітництва Росія – АСЕАН на 2016-2020 рр. У Сочі також була представлена доповідь Групи провідних діячів Росії і АСЕАН з концептуальним бачення майбутнього російсько-асеанівських відносин і практичними рекомендаціями щодо їхнього просування на середньо- та довгострокову перспективу.

У контексті вищевикладеного уявляється, що зовнішньополітичний та зовнішньоекономічний курс Української держави стосовно Південно-Східної Азії не відповідає ні потенціалу співробітництва, ні можливостям України та країн-членів АСЕАН. Він також не враховує надзвичайно гострий рівень суперництва провідних світових та регіональних акторів у справі реалізації своїх економічних і воєнно-політичних інтересів у зазначеному регіоні.

Слід зазначити, що починаючи з 2016 р. рівень двостороннього політичного і торгівельно-економічного співробітництва нашої держави має неупинну тенденцію до зниження. Якщо у 2016 р. Президент України П. Порошенко відвідав 2 ключові країни – членів АСЕАН – Індонезію та Малайзію (серпень 2016 р.), то протягом 2017 – 2018 рр. не відбулось жодного державного або офіційного візиту Глави держави до регіону Південно-Східної Азії. Протягом зазначеного часу відбувались лише офіційні візити міністра закордонних справ до Сінгапуру (2017 р.) та Республіки М'янма (січень 2017 р.), Таїланду (червень 2017 р.) та Соціалістичної Республіки В'єтнам (вересень 2017 р.).

Особливого значення набуває у цьому контексті боротьба за помітну присутність України у такій надзвичайно важливій країні регіону, як Соціалістична Республіка В'єтнам (СРВ). Україна традиційно, ще за часів Радянського Союзу співпрацювала із В'єтнамом. У цій країні добре знають українських фахівців, сотні і тисячі в'єтнамців закінчили кращі українські ЗВО, мають українські дипломи. Сучасний В'єтнам є однією з найбільш динамічних країн Південної Азії, має місткий ринок і величезні можливості для підняття на якісно новий рівень співробітництва з Україною.

На жаль, Україна нині фактично поступається за вплив на В'єтнам з боку таких країн як Китай, США і Росія. Так, Росія ще у 2001 р. підписала із В'єтнамом Декларацію про стратегічне партнерство у XXI ст. У липні 2012 р. стратегічне партнерство Росії та СРВ набуло статусу всеузагальнюючого. В'єтнам – це країна, яку 4 рази відвідав російський президент. Керівники Росії та В'єтнаму регулярно зустрічаються «на полях» численних форумів, у тому числі у листопаді 2017 р. під час саміту АТЕС у Лімі (Перу).

У той же час, останній державний візит українських діячів до В'єтнаму відбувся у березні 2011 р. Наступні дві робочі зустрічі Президента України П. Порошенка із прем'єр-міністром СРВ у листопаді 2015 р. та у січні 2017 р. при всій їх важливості не здатні замінити державний або офіційний візит Президента України до Соціалістичної Республіки В'єтнам з тим, щоб не лише дати серйозний поштовх розвитку наших двосторонніх відносин, а й закласти контури їхнього піднесення на рівень стратегічного партнерства, забезпечити глибоке розуміння керівництвом В'єтнаму та його суспільством сутності та глибини тієї трагедії, яку переживає Україна у зв'язку із російською агресією, домогтися корекції позиції В'єтнаму щодо подій в Україні.

У цьому питанні Україні доцільно вийти на співпрацю із США, які мають нині якісно нові відносини із В'єтнамом. 8 липня 2018 р. Держсекретар США М. Помпео під час свого виступу у Ханой перед представниками ділових кіл підкреслив, що США та В'єтнам досягли успіхів у налагодженні якісно нових відносин після тривалої американської агресії проти В'єтнаму. Нормалізація їхніх взаємних відносин розпочалася ще з 1985 р. і за останні 20 років обсяг двосторонньої торгівлі між США і В'єтнамом зріс на 8 тисяч відсотків, а інвестиції американських компаній досягли мільярдів доларів.

У випадку із В'єтнамом українській стороні потрібно врахувати, що ця так важлива для України країна Південно-Східної Азії знаходиться під могутнім впливом російської пропаганди. Тому уявлення про Україну в'єтнамці переважно здобували через відповідну мережу пропаганди з усіма наслідками. У цьому плані потрібно здійснити комплекс рішучих та системних кроків щодо донесення до в'єтнамського суспільства правди про Україну, формування позитивного іміджу нашої держави. Особливого значення набуває повсякденна та продумана робота із в'єтнамськими випускниками українських ЗВО і тих, хто проходив стажування в Україні. Важливо, щоб у найбільших містах В'єтнаму – Ханой та Хошиміні ефективно запрацювали українські культурно-освітні центри.

У цілому, українському зовнішньополітичному курсу щодо країн Південно-Східної Азії бракує системності, стратегічного бачення і глибокого розуміння того, як успіхи у просуванні національних інтересів України у зазначеному регіоні сприяють реалізації євроінтеграційної та євроатлантичної стратегії України. Багато в чому це пов'язане із відсутністю концептуального бачення регіону Південно-Східної Азії у контексті глибокого осмислення провідних тенденцій, конфліктів та протиріч у регіоні, необхідності їхнього належного врахування у зовнішньополітичному та зовнішньоекономічному курсах України у сучасних умовах.

Нині ще бракує глибокого осмислення нинішнього етапу і значення регіону у стратегічних документах Української держави. В останній аналітичній доповіді «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 р.» є лише 5 речень, у яких говориться про загальновідомі положення, а в останньому зазначається, що «вивчення позитивного досвіду та всебічний розвиток співробітництва з країнами АСЕАН є вагомим резервом для вирішення нагальних завдань». У самому ж Посланні цей регіон навіть не згадується.

Стосовно інших країн регіону можна констатувати, що протягом 2014-2018 рр. українська дипломатія здійснила низку позитивних кроків. У 2016 р. відбувся державний візит Президента України П. Порошенка до Республіки Індонезія та офіційний візит до Малайзії, які дали серйозний поштовх розвиткові наших двосторонніх відносин. Особливо важливим став візит Глави держави до Індонезії, яка є найбільшою у світі мусульманською країною, входить до G20 та виступає потужним двигуном інтеграційних процесів Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), у столиці якої знаходяться керівні центри Асоціації.

Разом з тим, протягом 2017-2018 рр. рівень міждержавних стосунків значно знизився. Певна інертність, невміння працювати в умовах жорсткої світової конкуренції та боротьба за вплив на країни-члени АСЕАН з боку КНР, США, а останнім часом й Російської Федерації, здатні привести до здачі позицій України у зазначеному регіоні.

Існуючі прорахунки у здійсненні зовнішньополітичного курсу в регіоні Південно-Східної Азії багато в чому пояснюються відсутністю належного науково-аналітичного супроводження зовнішньої політики у зазначеному регіоні, концептуальних засад здійснення зовнішньої політики Української держави у Південно-Східній Азії в сучасних умовах з належним врахуванням усіх змін та тенденцій у розвитку цього регіону, його нинішніх та майбутніх можливостей і викликів.

Висновки та рекомендації.

Значне посилення позицій та просування економічних і політичних національних інтересів України у Південно-Східній Азії спроможне зміцнити можливості Києва у забезпеченні більш успішної реалізації стратегічного євроінтеграційного та євроатлантичного курсу. А реальна зацікавленість та заангажованість держав регіону на співпрацю з Україною сприяли б у кінцевому рахунку й відновленню територіальної цілісності нашої Вітчизни та її докорінного реформування.

Недостатньо уваги приділяється просуванню позитивного іміджу України, нейтралізації наслідків впливу на регіон російської інформаційної машини, що негативно позначається як на розумінні того, що насправді відбувається в Україні, так і на двосторонніх відносинах між Україною та країнами Південно-Східної Азії.

Подолання вищеперерахованих упущень у здійсненні зовнішньополітичного курсу України у Південно-Східній Азії дозволить, на нашу думку, значно посилити позиції Української держави у зазначеному регіоні та загалом у нинішньому світі.